

NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v sredo 11. julija 1855.

List 55.

Gospodarske skušnje.

Z ogljem prešiče pitati ali debeliti.

V ta namen naj se oglje drev skozi rešeto prešije, da se pepela očisti; potem naj se zdrobi in prešičem v kot svinjaka strese, da ga zobljejo, kolikor jim je ljubo. Prešiči oglje radi jedó in oglje jim spodbada želodec, da še raje jedó in povžito hrano dobro prebavljajo. Posebno pa jim tekne, ako se jim med navadni živež pomeša. To jih debeli, da je kaj. Zakaj pa je oglje prešičem tako tečno? Zato, ker oglje ima lastnost, da kjer koli najde kaj kisline, jo serka v-se. Pri prešičih, katerim se obilo živeža daje in ki so zraven tega zmiraj bolj leni kakor druga živina, se napravlja v želodcu in čevih mnogo kislega, ki rado pokvarja prebavljanje in overa pitanje. Oglje pa spravlja kislino iz poti in ohranjuje želodec zmiraj v takem stanu, da veselo prebavlja. Za tega voljo gospodarji poslednji čas prešičem prav pridno pokladajo oglje in z velikim pridom.

Živini merčes odpraviti.

Po mnogih skušnjah poterjeni pomoček, ki je tudi dober kup, je sledeči: V bokalu tople vode naj raztopi 1 kvinteljc ali 2 kvinteljca lopatike (aloe) in s to vodo naj se koža ušive živine ali če ima bolhe, dobro dergne. Bolj kocasti psi naj se postavijo v kopel take lopatikine vode. Ko bi trenil, pogine merčes. Prav dober pomoček je posebno ta voda, da se psom odpravijo nadležne bolhe.

Rokodelske skušnje.

Z divjim kostanjem kože strojiti.

Če kerznarji z zmletim divjim kostanjem kože strojijo, gré to hitrejše, bolje in tudi bolji kup spod rok, kakor se opravi to z navadnim ječmenovim drobom. Kerznar Thorer na Nemškem dá kostanj, berž ko je zrel, na kosce razrezati, vsak kostanj na kakih 8 koscov; otroci to lahko delajo. Potem se dá v peči, kjer se je kruh pekel, sušiti, toda ne preveč, ne da bi kosci rujavi postali, ampak da ostanejo še lepo beli; potem se zmelejo v mlinu; pri tem je le skerbeti, da se lupine, kar je naj bolj moč, odpravijo. Je kostanj tako zmlet, se moka spravi kakor vsaka druga moka, in ž njo se strojijo kože po navadi. Thorer pravi, da za dobro polovico je kostanjev stroj bolji kup od ječmenovega droba. (Polytech. Centralbl.)

Z lesa odpraviti stare oljnate barve.

Marsikteri rokodelci želí s kakošne pobarvane lesene stvari spraviti staro oljnato barvo. To se dá z majhnimi stroški in z majhnim trdom hitro opraviti takole: Nekoliko potašlja se raztopi v mleku — na 5 ali 6 žljic mleka toliko potašlja, kar ga gré na konček noža — in s tem mlečnim potašljem se namaže tista lesnina, s ktere hočemo oljnato barvo odpraviti. V malo urah je raztopljena stara oljnata maz in dokler je še mokra, se dá lahko in čisto obrisati.

(Jahrb. d. Gewerbv. z. Br.)

Vot (kit) za porcelan in steklo.

Če se porcelanaste ali steklene (glažovnate) posode ubijejo, po skušnjah Elsnerjevih ni boljšega sredstva zvotiti kosce skupaj, kakor je sledeči vot: 2 dela v štupo zmletih žganih ostričnih (aušterginih) lupin se zmeša z 1 delom štupe arabskega gumija; to se z beljakom dobro skup podela, da je gosta zmes. Kosce, ki jih hočeš zvotiti, namaži s to zmesjo, jih potem vkup stisni in na gorkem v hiši pusti, da se vot počasi posuši.

Deželne komisije zastran služnosti ali servitutov.

Cesarski patent od 5. julija leta 1853 določuje pravila, po katerih se imajo služnosti ali servituti: v tujem gojzdu (borštu) les sekati ali les in druge gojzdne pridelke (steljo, poberšino vsahnelega lesa, gobe, smolo, želod, ježice itd.) iz tujega gojzda dobivati, na tuji zemlji živino pasti in mnoge druge pravice *) odkupiti ali pa uravnati (regulirati).

V §. 33. tega patenta je bilo rečeno, da za izpeljavo te postave se bode v vsaki deželi postavila deželna komisija. Po cesarskem pismu od 20. sušca 1855 so določeni za večino avstrijskih dežel predstojniki teh deželnih komisij in sicer za Krajnsko deželni poglavar grof Chorinsky, za Štajarsko dež. poglavar grof Strasoldo, za Koroško dež. poglavar baron Schloisnig, za Teržaško in Goriško predstojnik oddelka v ministerstvu notrajnih oprav dr. Gabriel Jenny, — itd.

C. k. minister notrajnih oprav pa je vsled naj višjega pooblastenja izvolil v te komisije namestnike predstojnikov in druge komisijne ude in pa njih namestnike, in sicer

Za krajnsko deželo:

Za namestnika predstojnikovega: dvornega svetovavca grofa Andreja Hohenwarta, — iz med političnih vradnikov za stanovitne ude: poglavarstvena tajnika Vilhelma Jettmar-a in dr. Antona Schöppl-a in pa terziškega okrajnega poglavarja baron Aichelburg-a, za namestnika: pogl. tajnika Jožefa Roth-a, — izmed sodniških vradnikov za stanovitnega komisijnega uda: svetovavca deželne sodnije Antona Schmalz-a, za ude pomnožene komisije: svetovavca deželne sodnije Janeza žl. Schivizhofen-a in viteza Lendenfeld-a, za namestnika pa svet. dež. sodnije Ernesta Brunner-a, — za zastopnike posestnikov služnih zemljiš za stanovitna uda: stanovskega odbornika in grajšaka barona Anton Codelli-ta in grajšaka dr. Karola žl. Wurzbach-a, za namestnika grajšaka Jož. grofa Auersperg-a, — za zastopnike vživavcov služnih pravic: za stanovitna uda: začasnega župana in posestnika na Beli Peči Jožefa Buxbaum-a in pa posestnika Ignaca Klemenčiča v Kamnem Potoku, za namestnika: župana in posestnika Franca Šerko-ta v Cerknici.

Za Štajarsko:

Za predstojnikovega namestnika: okrožnega predstojnika v Gradcu Karola viteza Staehlin-a, — izmed političnih vradnikov: za stanovitne ude: pogl. tajnika

*) Vso to cesarsko postavo smo razglasili v 58—63. listu „Novic“ Vred. leta 1853.